

Victor Pérez i Flores

DE LA NUESA

COLLECCIÓ ASSAIG

SÈRIE ASSALTAR LA BÍBLIA

Direcció: Anna Punsoda

Borja BAGUNYÀ, *Breu història del mandat.*

Pilar CODONY, *Dominarà la terra.*

Víctor PÉREZ I FLORES, *De la nuesa.*

Anna PAZOS, *Poder i desig.*

FRAGMENTA EDITORIAL

Publicat per FRAGMENTA EDITORIAL
Plaça del Nord, 4
08024 Barcelona
www.fragmenta.cat
fragmenta@fragmenta.cat

Col·lecció ASSAIG, 79
Sèrie ASSALTAR LA BÍBLIA, 3
Directora de la sèrie ANNA PUNSODA

Primera edició FEBRER DEL 2023

Direcció editorial IGNASI MORETA
Producció editorial MARIA CALLÍS
Assistent de producció EULÀLIA CHÉLIZ

Il·lustració de la coberta ÀFRICA FANLO

Impressió i relligat ROMANYÀ VALLS, S.A.

© 2023 VÍCTOR PÉREZ I FLORES
pel text

© 2023 FRAGMENTA EDITORIAL, S.L. U.
per aquesta edició

Dipòsit legal B. 6208-2023
ISBN 978-84-17796-85-3

Amb el suport de

RESERVATS TOTS ELS DRETS

ÍNDEX

<i>Introducció</i>	7
1/2 Pornografia · Mc 6,14-28	21
1 Desemparament · Mc 14,51-52	29
2 Abjecció · Mc 5,1-20	49
3 Mc 15,24	75
<i>Bibliografia</i>	77

INTRODUCCIÓ

NOMÉS COMENÇAR els seus *Essais*, Michael de Montaigne considera important mostrar-se del tot nu davant el món: «Si hagués volgut quedar bé amb el món, m'hauria mudat i em presentaria amb un aire més estirat. Vull que m'hi vegis de la manera més senzilla, natural i vulgar, sense contenció ni artifici: ja que soc jo que em retrato. [...] T'asseguro que de bona gana m'hi hauria pintat complet, i totalment nu.»

Segons una tradició molt antiga, l'evangelista Marc també es retrata a si mateix nu i fugint de manera precipitada en el moment més central de la narració; ell també mostra el costat més simple, natural i ordinari. L'evangelí de Marc, que és el primer que es va escriure, es presenta sense contenció ni artifici. Sembla adient acostar-nos-hi d'una manera igualment franca i selvàtica.

Molts dels treballs acadèmics en l'àmbit dels estudis culturals —sovint propers al feminisme interseccional— tenen el bon costum de fer explícites les posicionalitats de les investigadores. Les posicionalitats d'una persona són aquells aspectes socials i polítics que en un context determinat creen la identitat en termes d'ètnia, gènere, sexualitat, classe social o creença religiosa. L'exposició d'aquestes posicionalitats, una mena de *striptease* intel·lectual, no es fa amb l'ànim d'evitar biaixos interpretatius en els resultats de la investigació, sinó més aviat al contrari: com que aquests biaixos són del tot inevitables i operen amb més llibertat com més neutre es pretén ser, els estudis culturals opten per donar a conèixer d'entrada al lector quines són aquestes posicionalitats i així posar de manifest el tipus de biaixos que haurien pogut passar desapercibuts als mateixos autors. Aquesta mena de declaració de condicions polítiques i socials, a la pràctica, és una confessió de privilegis més que no pas de pecats.

En estudis d'hermenèutica religiosa, on això resultaria especialment necessari, aquestes declaracions brillen per la seva absència. Des de l'escolàstica, les principals obres de teologia han sigut enginyosos subterfugis de proselitisme repintats de sil·logística i «raons necessàries». Artefactes destinats

a la conversió en massa d'infidels, concebuts des de la devoció religiosa però presentats des de la neutralitat de la lògica aristotèlica.

Personalment faig meves les paraules del poeta Albert Garcia Elena:

Al diable li maldo tres mals:
 haver nascut home, de classe mitjana
 i nació oprimida.
 I la foscor mat de ser tres voltes imbècil.

El motiu de les dues primeres imbecilitats no presenta cap misteri: són fruit de l'esclerosi mental i emocional inherent a qui forma part del grup dominant. Com és sabut, el confort de pertànyer a una posició hegemònica comporta el perill de ser incapaç de modelar la realitat més enllà dels paràmetres de l'oficialitat. El tercer motiu d'idiotesa és més subtil i, alhora, més oportú per al tema que ens ocupa. Es tracta d'una posicionalitat minoritzada: després de l'1 d'octubre del 2017, tothom que subscriu els anhels nacionals de l'autor va entrar en una dimensió insospitada d'intempèrie. De cop i volta, molts dels drets i dignitats que consideràvem adquirits i inalienables es van esvanir sota una pluja de cops de porra, d'acarnissaments judicials i d'ofega-

ment polític. Vam descobrir què era un Estat i l'evidència que en restàvem fora. Des d'aleshores, les proclames de decisions unilaterals des d'un poder estèril, les estratègies de negociació a partir de posicions estrictament dominades o les intransigències d'una puresa revolucionària sense compromís emmascaren l'atordiment general i agreugen la situació. En qualsevol cas, això és tot el que ens resta. No voldria perdre lectors massa aviat; no es tracta d'enrocar-se en posicions polítiques sinó d'exposar la perspectiva des d'on s'escriu: la foscor mat de què ens parlava el poeta, que ens pot posar en sintonia amb les palpitations de l'Evangeli.

A més, és convenient que consignem com més aviat millor la condició, no tan paradoxal com sembla, de ser catòlic, agnòstic i ateu. Tot a la vegada.

Catòlic. En un sentit ampli, el mot *catòlic* s'estén molt més enllà de l'estricta confessió de certs dogmes de fe i de l'observació més o menys rigorosa d'una sèrie de preceptes morals conservadors. És, sobretot, una manera de ser en el món. Una posicionalitat.

El catolicisme que propugno es viu d'una manera indolent i espontània. Fins i tot, ho admito, és de baixa intensitat. De fet, aquest hàbit esmorteït n'és la principal virtut. Consisteix a anar passant l'any menjant tortells, botifarra d'ou, bunyols, mones,

castanyes i torrons segons marqui el calendari; a recordar el sant dels amics, però no el seu aniversari; a saltar a la plaça de Sant Pere de Berga el dijous de Corpus i, el gras, anar al ball de la patacada prop de la plaça del Bisbe; a mantenir el tractament de vostè al mossèn benèvol de la parròquia, quan ja has perdut tot el respecte pel malparit del teu uròleg; a acomiadar els morts a la catedral de Solsona i seguir les ermites el dia del patró per recollir-hi el pa, potser sense entrar-hi ni sentir dir missa; a arreglar el porc al gener i petar piules per Sant Joan. Aquest catolicisme aplega les tietes que s'han quedat per vestir sants; perdularis del *proyecto hombre* que s'agafen a un ferro roent; gent rànica d'ultradreta que s'aprenen el catecisme de memòria i en castellà; famílies supernumeràries que compren butlles al Vaticà; capellans progres que pengen l'hàbit en un excés de fe; però, també, els macips de torn de la festa del carrer; els cupaires que arrenden rectories a la marededéu; els pares descreguts que matriculen els fills a una escola concertada i tots aquells que per Nadal mengem galets, escudella i carn d'olla. Aquest catolicisme acull per igual llepaciris i renegaires. De fet, aquests últims amb els seus blasmes i penjaments mantenen especialment viu aquest poti-poti on tot bull.

D'altra banda, és des d'aquest catolicisme lax que s'amplifiquen algunes experiències artístiques, com *Treure una marededéu a ballar*, de Perejaume, *Les cançons tellúriques*, de Roger Mas, *Els estranys*, de Raül Garrigasait, o *Il Cristo Mandragora*, de Miquel Barceló. Aquest catolicisme no s'encela amb jaculatòries místiques, més aviat arrela i trepana terra endins. Tampoc no s'està gaire per disquisicions o desconstruccions elitistes; més aviat és de tall popular i agermana amb els estranys.

Reclamo la condició de catòlic per a tots aquells que ho som perquè no sabríem ser altra cosa. Segurament, no hauria tingut mai la necessitat de reclamar la condició de catòlic si no hagués sigut perquè un grupuscle de creients especialment radicalitzat, no gaire nombrós però amb una notable preeminència entre les jerarquies eclesiaístiques, va decidir apropiari-se en exclusiva de l'epítet de catòlic i, davant l'evident desfeta de l'impacte de la litúrgia i la pastoral, va gosar adoptar el lema *pocs, però bons*. La màxima més anticatòlica que es pugui imaginar. Fins aleshores, no era necessari vindicar la condició de catòlic per a un mateix perquè no exigia cap mena de qualificació especial o professió extravagant. Només consistia a formar part d'un ambient. El catolicisme pel qual advoco el podríem resumir

amb la parèmia *tots, encara que coixos*. Com els deixebles de l'evangeli de Marc.

Agnòstic. Soc agnòstic. Aquesta és una altra posicionalitat important. De fet, en aquest punt arribo a ser intransigent i tot; em costa mantenir un diàleg autèntic fora dels paràmetres agnòstics. Hi ha molts creients i molts ateus que menyspreen l'agnosticisme perquè els sembla un ateisme tebi, propi de persones blanques i indecises. Jo, per contra, em malfio instintivament tant d'aquells discursos que condicionen l'esdevenidor del món a una providència divina (i a la consegüent extorsió moral per fer-s'hi accepte), com d'aquelles altres homilies pròpies de prosèlits científicistes (amb l'absurd i impossible bandejament de les passions subjectives que comporten). Als ulls d'un agnòstic, el fervor entusiasta, tant dels uns com dels altres, els fa donar una resposta precipitada i, per tant, inadequada a la qüestió que se'ls planteja: ¿existeix Déu? Aquesta pregunta és de caire epistèmic i la resposta no admet gaire marge de dubte: no se sap. O, si es vol, no se sap encara.

Amb independència del que cadascú cregui, acceptar que no tenim un coneixement cert sobre l'existència de cap ésser suprem i necessari em sembla una premissa innegociable a l'hora d'establir un diàleg fructífer. En aquest sentit, val a dir que he tin-

gut la sort de conèixer una pila de sacerdots, monjos i religioses que, malgrat ser professionals de la fe catòlica, es comporten com a perfectes agnòstics en els seus quefers quotidians, sense que això els impedeixi ser creients devots ni mancar al manament de l'acollida pastoral. Senzillament, en adreçar-se a algú, no donen per fet que l'altre professa la mateixa fe ni desacrediten altres credos. Admeten que les seves conviccions, per pregones que siguin, no són universalitzables i, per tant, no afirmen saber allò que creuen. En l'extrem oposat, tots coneixem espècimens pseudollibertaris que bo i brandant l'estendard de la tolerància, la democràcia i la llibertat, no dubtarien a enviar al patíbul no només aquells conciutadans de religiositat més o menys encesa, sinó també a tot aquell que no combregués amb l'ideari del seu partit polític. En aquest cas, les seves conviccions personals sobre la no-existència d'una entitat immaterial i transcendent no són menys dogmàtiques i radicalitzades que les dels fonamentalistes religiosos. Per tant, ser agnòstic, en el sentit que advoco, no és una qüestió de fe, sinó d'honestat intel·lectual. Per sort, la majoria de nosaltres, creguem el que creguem, ho som.

Com que entenc que la posició agnòstica no és una tercera resposta intermèdia, més neulida i pusil-

làtime, davant la qüestió de la professió de fe, sinó l'actitud moral més saludable davant el fet indecidible de l'existència de Déu, m'atreviré a proposar alguna orientació deontològica: Eugeni d'Ors diu que qui no té una vida espiritual cal que la cerqui, però una vegada se'n té una, és imprescindible no alimentar-la. A l'esperit no se li ha de donar ales, sinó pes. Joan Miró, de qui m'és impossible dubtar que gaudia d'una vida espiritual plena, quan feia referència a aspectes de la seva vida que per ell tenien una pregonesa que li semblava especial, feia servir sistemàticament l'expressió «és *gairebé* religiós». Per mi, el quantitatiu «gairebé» marca de manera inequívoca un guany i no una mancança. Designa perfectament la tensió que cal per donar esperit al propi viure i, alhora, el tremp indispensable per no ofegar-s'hi en transports hipnòtics i al·lucinats.

Ateu. No crec que Déu existeixi. No crec que calgui. Amb tot, no m'hi posaré fort. En el meu cas, la qüestió sobre l'existència o no d'un ésser absolut no m'interpella d'una manera especialment viva. La filiació que pugui sentir amb el col·lectiu ateu no és gaire més forta que el parentiu que pugui tenir amb els que, com jo, pensen que demà no ha de ploure. Per mi, no és tan important la posició que es pren davant la qüestió de fe sobre l'existència de

Déu com la perspectiva des de la qual es planteja. Vet aquí una altra posicionalitat.

Ja hem dit que l'existència de Déu és indecidible; això no vol dir que no ens puguem inclinar —i, de fet, diria que tots ens inclinem— cap a una resposta o altra. Ara bé, sigui quina sigui la resposta, ha de contemplar amb ironia la possibilitat de l'opció contrària.

Si Déu existeix, l'opció atea també ha de formar part dels dissenys divins. Sempre m'ha sorprès que entre les múltiples perfeccions que s'exigeixen a l'essència de la divinitat se n'exclouï la loquacitat. Déu, com a ésser posseïdor de totes les perfeccions, ha de ser bo, bell, veraç, omnipotent i, fins i tot, existent. Però ignoro per quin motiu a tothom li ha semblat del tot lògic que a l'hora de comunicar-se amb els homes no ho faci amb un llenguatge perfectament clar i intel·ligible. Es veu que Déu no ha de ser perfectament comunicatiu; se suposa que és la humanitat la que ha de desxifrar els propòsits de l'Altíssim a partir del significat que pugui donar a una confusa bardissa ardent o al vol erràtic d'un colom. Si Déu, omnipotent i omniscient, ha decidit comunicar-se de manera críptica com en un joc de pistes, no sembla just que condemni els que no entenem com funciona el joc o, senzillament, no hi

volem jugar —i més quan és evident que entre els seus seguidors més addictes s'hi compten alguns homes manifestament perversos, mentre que no són rars els individus raonablement justos entre els descreguts. Em sembla perfecte que Déu sigui jogasser i s'esplaï expressant-se mitjançant enigmes i endevinalles. De fet, això me'l fa simpàtic. Però no m'acaba de convèncer que s'enfadi com un infant quan algú decideix passar per alt les seves dèries. Ja és prou difícil que ens entenguem entre nosaltres. Per aquest motiu, m'inclino a pensar que si Déu no té l'humor d'acceptar algú que el nega, llavors Déu no val la pena. Trobaria infinitament decebedor que s'ofengués per tan poca cosa.

En un recull de poemes impossible que el temps i el seny ens han estalviat a tots, ho sintetizava així:

He sentit una veu que deia:

«Ves!

Digue'ls que n'estic fart,
que ja n'hi ha prou...

i que em perdonin:
si un dia vaig ser Déu,
avui ja no ho recordo.